

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԵՐ

Խ. ՏԱՐԻ 1926

Ժարեկամ՝ 1 ստեղծինք:

ԹԻՒ 7-8

ՅՈՒԼԻՍ-ՕԳՈՍՏՈՒ

ԵՒԹ-ԱՂԻ ՄԱՏԵՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒՄՆԵՐՆ ՎԿԱՑՈՒԹԵԱՆՑ

(Ծարումավորթիւն:)

Յերբայցւոց թղթին վկայութիւնք է, և այս ժերկորդ Սաղմոսէն՝ Որդի իմ եւ դու եւ ես այսաւը ձնայ զքեզ
(Բ, 7):

թ, բ՝ յերկորդ Թագաւորութենէն՝ Ես եղեց նմա ի հայր եւ նա եղեցի ինձ յորդի (լ, 14):
գ, ժ՝ յերկորդ Աւրինաց՝ Երկիր պաղցէն նմա ամենայն հրեշտակք Աստուծոյ
(ՀԲ, 43):

դ՝ ի հարիւրորդ Երրորդ Սաղմոսէն՝ Ո արար զհրեշտակս իւր հոգիս եւ զպաշ-

տաւնեայս իւր ի բոց հրոյ (ԾԳ, 4):

ե, ժէ ի քառասներորդ Ծրրորդ Սաղմոսէն՝ Աթոռ քո Աստուած յաւիտեանս
յաւիտենից, գաւազան ուղղութեան գաւազան ալբայութեան քոյ. սիրեցեր զարդարու-¹⁰
թիւն եւ ատեցեր զանիրաւութիւն, վասն այսորիկ աւծ զքեզ Աստուած Աստուած քո
իւղով ուրախութեամբ առաւել քան զընկերս քո (ՂՄ, 7):

զ, ժը՝ ի հարիւրորդ առաջներորդ Սաղմոսէն՝ Եւ դու տէր ի սկզբանէ վերկիր հաս-
տանեցեր եւ զործք ձեռաց քոց Երկինք են, նոքա կորնչէն եւ դու կաս մնաս. ամենեքեան
իբրեւ զձորձս մաշեսցին եւ իբրեւ զվերարկու զալարեսցես զնոսա եւ զալարեսցին, դու¹⁵
նոյն ինքն ես եւ ամք քո ոչ պակասեսցին (ԾԱ, 26):

1 ԱԸ թիթին || 2 Բ ձնա || 4 Բ որդի: || 7 Բ որ || 9 Բ ի քառասուներորդ || 10 ԱԸ քո ||
11 ԱԸ զանաւրէնսթիւն || 12 ԱԸ ուրախութեան, հմատէ վերը, էջ 85 || 13 Ա ժղ փինկ ժը || 14 Բ
բայց դու փինկ եւ դու: Ը կաս եւ մնաս յաւիտեան. յայնը ծաբանեւէ || 15 Բ մաշեսցեն: Ա վերարկու:
ը եւ իբրեւ զվերարկու զալարեսցես զնոսա իբրեւ զհանդերձս եւ զալարեսցին || 16 Բ պակասցին:

է, ժթ՝ ի հարիւրորդ իններորդ Սաղմոսէն՝ Նիստ ընդ աջմէ իմմէ մինչեւ եղից զժշնամիս քո պատուամնդան ոտից քոց (ԾԹ, 1):

Ո, ի՞ յութերորդ Սաղմոսէն՝ Զինչ է մարդ թէ յիշեցես զնա կամ որդի մարդոց թէ այց արասցես նմա, փոքր մի խոնարհ արարեր զնա քան զըրեշտակս քո, փառաւոք եւ սպատուով պսակեցեր զնա, զամենայն ինչ հնազանդ արարեր ի ներքոյ ոտից նորա (Ղ, 5):

Ղթ, իս՝ ի քսաներորդ առաջնորդ Սաղմոսէն՝ Պատմեցից զանուն քո եղարց իմոց, ի մէջ եկեղեցեաց աւրհնեցից զքեզ (ԻԱ, 23):

Ժ, իգ՝ յԵսայեայ՝ Ես եղէց յուսացեալ ի նա (ԺԲ, 2):

ԺԱԱ, իգ՝ յԵսայեայ՝ Ահաւասիկ են եւ մանկունք իմ, զոր ետ ինձ Աստուած (Ղ, 18):

ԺՐ, ժգ՝ յԵրկրորդ Աւրինաց եւ յիննաներորդ չոլորդ Սաղմոսէն նոյն՝ Այսաւը եթէ ձայնի նորա լուիցէք, մի խստացուցանեք զսիրս ձեր իրերեւ ի գառնութեան ըստ աւուրն փորձութեան յանապատին, ուր փորձեցին զիս հարիքն ձեր, քննեցին զիս եւ տեսին զգործս իմ զքառասուն ամ, վասն որոյ տաղտկացայ ազգաւն այնուիկ եւ ասացի թէ միշտ մոլորեալ են սրտիւք, եւ նոքա ոչ ծանեան զճանապարհս իմ, որպէս երդուայ ի բարկութեան իմում թէ մոցեն ի համոդիստ իմ (ՂԴ, 8):

ԺԳ, ժգ՝ յԱրարածոց՝ Եւ հանգեաւ Աստուած յաւուրն եւթներորդի յամենայն գործոց իւրոց (Բ, 2):

ԺԴ, իր՝ ի հարիւրորդ իններորդ Սաղմոսէն՝ Երդուաւ տէր եթ ոչ եւս զզասացի, զոր ես քահանայ յաւիտեան ըստ կարդին Մելքիսեդեկի (ԾԹ, 4):

ԺԵ, ժե՝ յԱրարածոց՝ Այն աւրհնելով աւրհնեցից զքեզ եւ բազմացուցանելով բազմացուցից զքեզ (ԻԲ, 16):

ԺԳ, զ՝ յԵլից՝ Զգոյշ լեր, ասէ, արասցես զամենայն ըստ աւրինակին որ ցուցաւ քեզ ի լերինն (ԻԵ, 40):

ԺԻ, թ՝ յԵրեմիայէ Ահաւասիկ աւուրք եկեցեն ասէ տէր, եւ կատարեցից ի վերայ տանն իսրայէլի եւ ի վերայ տանն Յուդայ ուխտ նոր, ոչ ըստ ուխտին զոր արարի ընդ հարս նոյա յաւուր յորում առի ի ձեռն հանել զնոսա յԵղիպտոսէ եւ զի նոքա ոչ կացին յուխտին իմում եւ ես անփոյթ արարի զնոցանէ ասէ տէր. զի այս է ուխտն իմ զոր եղից ընդ տանն իսրայէլի յետ աւուրցն այնոցիկ ասէ տէր. տաց զաւրէնս իմ ի միտա նոյա եւ ի սիրտս նոյա զբեցից զնոսա եւ եղէց նոյա Աստուած եւ նոքա եղեցին իմ ժողովուրդ եւ ոչ եւս ուսուցանիցեն իւրաքանչեւր զքաղաքակից իւր եւ իւրաքանչեւր զեղացյալ իւր եւ ասիցեն թէ ծանիր զտէր, զի ամենեքեան ծանիցեն զիս ի փոքրկանց մինչեւ ցմեծամեծս նոյա, զի քաւիչ եղէց անաւրէնութեանց նոյա եւ զմեզս նոյա եւ զանաւրէնութիւնս նոյա այլ ոչ եւս յիշեցից (ՂԱ, 31):

1 Ա Ժ Փինկ ժթ || 3 ԲԼ ի յութերորդ: Ա յիշես դու զնա... դու նմա, փոքր ինչ || 6 ԱԲ ի քսաներորդէ առաջնորդէ: Ա առաջներորդ: Բ ի մէջ եղարց || 8 Բ Ժա Փինկ ժթ || 8—9 Ա Միսայեայ, Բ յԵսայայ, Ա յԵսայեա || 11 Ա լուիցէք || 13 Ա չիք վասն որոյ: Բ չիք աւրինաց — ուր: Ժ կարմրադրէն կր սկսի անկանոն թուարկում մը Ա լուսանցքին վրայ այսպէս՝ Ժ, ժգ, ժգ, իր, ժդ, ժե, շ, ժգ, բ, ժէ, է, ժը, իր, ժթ, ժդ, ժդ, ի, ժե, իս, ա, իր, ժզ, իզ, ե, իդ, ժզ, ին, ժե, իզ, ա, իի, ժը, իը, ժէ, իը, շ, ժթ, իթ, իթ, շ չիք || 22 Բ աւրինակի նոր ցուցաւ քեզ ի լերինս || 24 Բ ի վերա տան || 25 ԱԲ իշի, Ա իշի: ԱԲ չիք ի վերայ (տանն Յուդայ): Ա զոր ուխտեցի փինկ արարի, Զ. ծւթեմդա, in Cryptoferratensi ἐποίησα || 26 Ա հարսն նոյա: Բ առ ի ձեռն: Ա յԵրկրէն Եղիպտացւոց = չհ րիչ Ալյուրտօն || 27 Բ չիք իմում: Ա տէր ամենակալ: ԱԲ այլ այս է || 29 Բ եղեցեն: Ա ինձ ի ժողովուրդ || 30 գ.քաղաքակից = ուս ուղարկուածուութեանց || 31 Բ փոքրկանց || 32 Ա ի մեծամեծս || 33 Ա չիք նոյա:

ԺԱ, Է յԵլց` Այս է արիւն կտակին զոր պատուիրեաց ձեզ Աստուած (ԻԴ, 8):
ԺԹ, իգ` յԵրեսներորդ իններորդ Սաղմոսէն Զզոհս եւ զպատարագս ոչ կամեցար,
բայց մարմին հաստատեցեր ինձ, ընդ ողջակէզս եւ ընդ վասն մեղացն ոչ հաճեցար,
յայնժամ ասացի թէ ահաւասիկ եկի. ի ճառս զբոց զբեալ է վասն իմ առնել զկամն
քո Աստուած (ԻԹ, 7):

իս, ժե՛ յԵրկրորդ Աւրինաց՝ զի դատեսցի տէր զժողովուրդ իւր (ԱԲ, 36):
իշ, գ՝ յԱմբակումայ՝ Փոքր միւս եւս զի մինչ որ զալոցն իցէ եկեսցէ եւ ոչ յա-
մեսցէ, զի արդարն ի հաւատոց կեցցէ եւ եթէ յԵրկմասս ոք իցէ ոչ հաճեսցի ընդ նա
անձն իւր (Բ, 3):

իգ, ժղ՝ յԱրարածոց՝ Սահմակաւ կոչեսցի քեզ զաւակ (իԱ, 12):
իո, եւ յԱռակաց՝ Որդեակ մի լքանիլի ի խրատու տեառն եւ մի վհատիցիս յանդի-
մանեալ ի նմանէ, զի զոր սիրէ տէր խրատէ, տանջէ գամենայն որդի զոր ընդունի (ի, 11):
իե, ժղ՝ յԵրկրորդու Աւրինաց՝ Մի ոք արմատ դառնութեան ի վեր երեւեալ նե-¹⁵
րան իւ առ առ առ առ (իՊ, 18):

ՂԵՐԵ Եւ ՆՈՎԱՆ ԲԱԳՈՒՄՔ պղծիցին (Ի/Թ, 18):
 Իզ, ը՝ յԵԼՅԵՐ՝ Զահի Հարեալ ԵՄ Եւ գողամ (ԺԹ, 1):
 ԻՀ, ա՝ յԱՆԳԵՒՇ Դարձեալ միւսանդամ շարժեցից ոչ միայն գԵՐԿԻՐ, այլ Եւ գԵՐ-
 ԿԻՆԱ (Բ, 7):

իւ, ոչ երկրորդ Աւրինաց՝ Աստուած մեր հուր ժախիչ է (Դ, 24):
իւ, ժէ՝ յԵրկրորդ Աւրինաց, Աւ թողից զքել եւ ոչ ընդ վայր հարից (ՀԱ, 6 եւ 8):
իւ, ժը՝ յԵրկրորդ Աւրինաց, Ոչ թողից զքել եւ ոչ ընդ վայր հարից (ՀԱ, 6 եւ 8):
և, իդ՝ ի հարիւրորդ տասներորդ եւթներորդ՝ Սաղմոսէն՝ Տէր է իմ աւգնական եւ
ես ոչ երկեալց, զի՞ արասցէ ինձ մարդ (ՃԺէ, 6):

2 **ლ** յերեսներորդ է իններորդ է || 3 **ԱԲ** չկը բայց || 4 **Ը** ճառս : Ի ճառս = ևն խօփալիծ || 6 **Բ** չկը
ասէ տէր || 9 22 ունին ա փինկ գ՝ իրի տակ. ա սակայն յայտնապէս միալ է, քանի որ այս
տեղ իրապէս երրորդ անդամ է որ վկայութեան կը բերուի Ամբակում, տես Հռովմ. թղթոյն
բովանդակութեան մէջ ա. վկայութիւն, էջ 117 եւ Գաղատ. թղթոյն բովանդակութեան մէջ գ.
վկայութիւն, էջ 123. Եցնն ալ ունի Դ. Ը Ամբակում || 10 **Բ** երկմիս || 13 **Բ** ունի Ժ, Ժէ.
վկայութիւն, էջ 123. Եցնն ալ ունի Դ. Ը Ամբակում || 14 **Բ** չկը զի || 15 **Ա** նեղեցի ||
Ժզ մինչեւ ի փինկ իդ, ին, իզ — ։ Բ յորդէակաց փինկ յԱռակաց || 18 **Բ** յԵնդէէ մարդարէէ || 20 **Բ** Աւրինացն : Բ չկը հուր:
17 **ԱԲ** յԵրկորդ Աւրինաց փինկ յԵլից ||

1 ԲԱՌԱՋՆԱԾՈՒԹԻՒՆ՝ Այս եօթներորդ անգամ է որ վկայութեանց համառօտ եւ ընդարձակ բո-
վանդակութիւններուն մէջ կը հանդիպինք այս ձեւ տարօրինակ թուարկումի՝ “ի հարիւրորդ տառներորդ
առաջնորդ Սաղմանէն”, էջ 111, տող 3 եւ էջ 122, տող 19. “ի հարիւրորդ տառներորդ էնէներորդ
առաջնորդ Սաղմանէն”, անդ եւ էջ 122, տող 5. “ի հարիւրորդ է տառներորդի եւ լուսերորդ Սաղմանէն կամ “ի հա-
րիւրորդ տառներորդ եւ լուսերորդ Սաղմանէն”, էջ 112, տող 5 եւ “ի հարիւրորդ է տառներորդի վեցերորդի
Սաղմանէն”, էջ 120, տող 24. Ինչպէս կը տեսնուի տառներորդ առաջնորդ էնէներորդ, տառն-
երորդ եւ լուսերորդ՝ նոյնաձեւ կը կիրարկուին թէ համառօտ եւ թէ ընդարձակ բովանդակութիւններուն
մէջ, մինչդեռ ընդարձակ բովանդակութեան տառներորդ վեցերորդը համառօտին մէջ կը ներկայանայ
“ի հարիւրորդ է եւ ի վեցորդաներորդի Սաղմանէն սովորական ձեւի տակ, էջ 110, տող 3, որուն հարա-
զատութեան մասին կը կասկածիմ լրջօրէն։ Շեշտելու է մասնաւորապէս որ անսովոր այս ձեւը կը գործա-
ծուի կանոնաւորաբար միշտ հարէւրորդ թուականին կից, մինչդեռ առանձին սովորական ձեւն է որ կը
մուտքանակ կամ առաջնորդ միշտ հարէւրորդ թուականին էնէներորդի Սաղ-
մանէն, էջ 109, տող 6 եւ էջ 119, տող 14. Անհաւանական է ենթաղբել Հքի հետ պարզապէս թէ
թէ թէ թէ թէ զթուանշանս ժէ, ժը, ժզ երորդ, սիթապէս ըստ կարգի տառից պարզելով” (Բ, էջ 849) է

Առ Տիմոթէոս յառաջնում թղթին վկայութիւնք բ, ո՝
ա, ժթ՝ յԵրկրորդ Աւրինաց՝ Մի կապեսցես զօռուկ եղին կալոտոյ (հե, 4):
բ, բ՝ ի Մատթէի աւետարանէն՝ Արժանի է մշակն վարձու իւրոյ (Ժ., 10):

Առ նոյն յԵրկրորդ թղթին վկայութիւն ա, ա՝

ա, ա՝ ի ժորոց՝ ծանեաւ տէր զիւրան (Ժ.Զ., 5):

Առ Տիտոս ի թղթին վկայութիւն ա, ա՝

ա, ա՝ Եպիմենիդոսի կրետացւոյ հարցկի ըղձութիւն կրետացիք հանապաղասուտք,
չարսճճիք, դատարկապորտք:

Առ Փիլիմոն ի թղթին ոչ ուստեք յիշատակէ բան ինչ զուրուք Պաւլոս առաքեալ:
Սիանգամայն վկայութիւնք Ճիէ, միիէ:

Եւ կրկնաբանեցան յայլ եւ յայլ թուղթս որ ի ներքոյ դրոշմեալ վկայութիւնքս,
զորոց եւ զմիաբանութիւն՝ կանոնացն եղի առընթեր միմեանց.

Ի հռովմայեցւոց թղթին զ՝ յԱրարածոց ա, ի գաղատացւոց թղթին ա՝ յԱրարածոց թ:

Ի հռովմայեցւոց թղթին ժամ՝ յԱրարածոց դ, յԵրայեցւոց թղթին ի՝ յԱրա-

րածոց ժգ:

Ի կորնթացւոց առաջին թղթին լ՝ յԱրարածոց է, յԵփեսացւոց թղթին և՝ յԱրա-
րածոց ժգ:

Ի հռովմայեցւոց թղթին խամ՝ ի Ղեւտացւոց ա, ի գաղատացւոց թղթին ժ՝ ի Ղեւ-
տացւոց բ:

Ի հռովմայեցւոց թղթին լը՝ յԵրկրորդ Աւրինաց դ, յԵրայեցւոց թղթին ի՝ յԱր-
ածոց ժգ:

1 Բ Տիմովթէոս, Ը Տիմովթէոս: Ա յառաջնումն: Բ ա. թղթին, ԱԸ թիթին || 2 Ա ի
փենկ ժթ: Ա ոչ փենկ մի: Ը կալոտու || 3 Ը սրբոյ աւետարանէ || 4 Բ բ. թղթին, ԱԸ թիթին ||
6 ԱԸ ի թիթին: Ը վկայութիւնք ա, ա || 7 Ա յԵպեմինդասէ ... հարցկէ, Բ յԵպիմինիդոսէ ...
հարցկէ || 9 ԱԸ ի թիթին: Բ ուտեքք: Ա չիք բան || 10 Բ չիք միանդամայն — Ճիէ, Ը կը կրկնէ
Ճիէ, միիէ || 11 Կրկնաբանեցան = չմատուկուշիդուան. ԱԸ թուխթս, Պ (= Եղմ. Թ. 1925 2.,
Մուրատ, Յայտն. Յովհ., Էջ ՅԱկ) թուխթս: Պ չիք որ: Դ վկայութիւնք: Որ ի ներքոյ դրոշ-
մեալ վկայութիւնքս = ան նուտեայմենալ || 12 Պ զորոյ: Միաբանութիւն = սումքառնա || 13 Դ
յԱրարածոց բ փենկ ա || 14 Գենէսէա՛ ուղղելի ՞ || 14—15 ժակ տեղ յոյն ունի սիալ շ' =
ը, ուղղելի ա' = ժա, նոյնպէս իգի փոխարէն սիալ չս' = իզ, զոր ուղղելու է չշ' = իզ, ինչպէս
նաեւ ժգի տեղ ծ' = դ, զոր սրբագրելու է չս' = ժգ || 16 22 ի յԵփեսացւոց || 17 Դ գժ փենկ
ժգ: Գենէսէա՛ ուղղելի շ' = ժգ || 18 22 եւ յոյնը ունին ի ղեւտացւոց ա, զոր սակայն կ'ուղղելը
ի ղեւտացւոց բ || 20 Ա լի փենկ լը: լիի փոխանակ յոյնը ունի սիալ չ' = ի, զոր ուղղելու է լի' = լը,

որ յառաջ կու գայ խնդրական այս ձեւը, մենք կը միտինք կարծել առաւելապէս թէ դասական հայե-
րէնի յատկութիւններէն մին է թուարկումի արտակարգ այս ձեւը, որուն կիրարկութիւնը սակայն վե-
րապահուած կը թուի սովորաբար հարէ-ը (հարէ-բորէ) եւ հաշտը (հաշտէ-բորէ) թուանշաններու կողքին.
առ այժմ հմատէ միայն “որդիք Քարիք” հարիւր դառն եւ երիւուն, նէ ե մի, ի, 24 եւ “որդիք Երամ” հա-
զար դառն եւ երիւուն, անդ, 42: Կ'արժէ մահրաման ուսումնական այս հարցը:

1 ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆՆ Կակ սր ասէ կրինաբանութիւնն եւ միաբանութիւնն. լծ. այսպէս իմա՛, պարզ [ի] կրինա-
բանութիւնն է առ վասն մի բանին յայլ եւ յայլ թուղթսն կրկնելոյն, իսկ միաբանութիւնն է վասն այլ եւ
այլ թղթոցն զիք բանն յիշատակելոյն եւ ընթերցիր այսպէս զոր ի հորվայշեցոց նկնին ի վլցերուդ հա-
մարին նախակարեւալ է եւ եղեալ եւ է յարարածոց առաջնորդութ վկայութիւն, զնոյն ի գողագոշոց
նկնին առաջնորդութ համարին կրկնաբանեալ է եւ եղեալ եւ է յարարածոցն ններօրդ վկայութիւն, նմանա-
պէս եւ այլքն, Որ սա, թգ. 9 ա:

ի կորնթացւոց առաջին թղթին յօյ յԵրկրորդ Աւրինաց է, ի Տիմոթեայ առաջին
թղթին սև յԵրկրորդ Աւրինաց ժթ:

Ի կորնթացւոց առաջին թղթին ը՝ յԱռաջին Թագաւորութենէն ա, ի կորնթացւոց երիտրդ թղթին ժ՝ յԱռաջին Թագաւորութենէն բ:

ի հոռմանեցւոց թղթին յի յԱռակաց ա, ի կորնթացւոց երկրորդ թղթին է յԱռակաց գ:

ի հոռվայեցւոց թղթին իսա՝ յԵպէկելէ ա, ի գաղատացւոց թղթին ու յԵպէկելէ բ:

ի հռոմայեցւոց թղթին ա՝ յԱմբակումայ ա, ի զալատացւոց թղթին դ յԱմբա- 10
կումայ բ, յԵրայեցւոց թղթին իհ՝ յԱմբակումայ գ: — Տունք յ¹:

ԱՅՍԻՆՉ է ի ԳԻՐՍ ՊԱԿՈՍԻ ԹՈՒՂԹՔ ԶՈՐԵՔԱՍՍԱՆՔ

ա. Առ հոռվայեցիս: բ. Առ կորնթացիս առաջննն: գ. Առ նոսին երկրորդն: դ. Առ գաղատացիս: ե. Առ եփեսացիս: զ. Առ փիլիպեցիս: է. Առ կողասացիս: ը. Առ թեսաղնիկեցիս առաջննն: թ. Առ նոսին երկրորդն: ժ. Առ երայեցիս: ժա. Առ Տիմոթէոս առաջննն: ժթ. Առ նոյն երկրորդն: ժգ. Առ Տիտոս: ժդ. Առ Փիլիմոն:

ՀԱՄԱՀՐԵՆ ԳԼՈՒՑՆ ԴԻՌ

Ըստ իւրաքանչիւր թղթոցն առաքելոյ եւ են ի նոցանէ որ եւ մասնաւոր ներքնաբաժին ունին կարմրադեղով:

ա, բ, գ եւ այլն թուարկումը Բ միայն ունի անեղծ, և ունի մինչեւ գ, իսկ ԴԸ եւ P (= Եղմ. թ. 1925 Զ., Մուրատ, Յայտն. Յովլ., էջ 84) չունին: Անարդէք համառօտագրութիւններու զանց կ'առնեմ յիշատակել մի առ մի: 1 ԱԸ թուիթք, Պ թուխտք: Դ Հռոմաեցիս, և հոռմայեցիս, Պ հոռմայեցիսն || 4 Բ Տիմովթէոս, Ը Տիմաւթէոս || 5 Բ Փիլիմոնին, ԴԸ Փիլիմոնին:

Պաւոսի թղթերու եւթաղեան գլխակարգութիւններու իւրաքանչիւրին սկիզբ զետեղուած մասնական “գիրուերը, ինչպէս վերը նշանակեցինք (էջ 38—39), չկան զարմանալիօրէն հայ թարգմանութեան մէջ: Ես սակայն, որ, ինչպէս այլուր ծանօթագրեցինք (էջ 89, ծանօթ. 1), յոյն բնագրին հետ կատարեալ համաձայնութիւն գոյացընելու համար հայ հին բնագրին ընթերցուածները քմահաճ փոփոխութիւններու յանդղնած է ենթարկել յաճախ, յոյն բնագրին յատուկ մասնական “գիրուերն ալ փութացած է ներմուծել համառօտակի ու երբեմն շփոթ հայ գլխակարգութիւններու իւրաքանչիւրին սկիզբը, բարեբախտաբար յատկանշական այնպիսի հայերէնով, զոր ապացոյցներու պէտք չունինք իբրեւ լամբրոնեան հաստատելու: “Համաւրէն գլխոցն գիրոն անտեսելով Լամբրոնացին (= Ե) “Գլուխք Հռովմ. թղթոյն խորագրին կը կցէ անմիջապէս գլուխի նղինք... այսորէ, թղ. 126, որ լրացուելու է անտարտակոյս ունի մասունա բարձրանեալ: Ա. Կորն. թղթոյն գլուխներու ստորաբաժանումներու մասին (Հմմտէ Զացանի, էջ 591) կը լուէ զարմանալիօրէն Ե, թղ. ?, մինչ Բ. Կորն. գլուխներու խորագրին տակ կը զետեղէ գլուխի այսորէի նղինք ունի մասունա բարձրանեալ ամբողջական տեղեկագրութիւնը, թղ. 181, որ խտացումն է յոյնին սա ծանօթութեան չնչեսու քեփալաւան խածուխան տիշ ու ու Կօրանթօնս թ' էպիտոլիշ, չչոնտան տւան, չալ մերինան նուօճարքութեան տաւ ծիւ տու տնաթարքաւու (Զ., էջ 613): Որովհետեւ օնք չչե: ի ործ Ռալատաս էպիտոլի նուօճարքութեան քեփալաւան (Զ., էջ 625), Լամբրոնացին կը լուէ, թղ. 198: Նոյնպէս որովհետեւ չունին մասնաւոր ստորաբաժանումներ Եփես. եւ Փիլիպպ. թղթոց գլուխները (տես Զ., էջ 638, 643), կը լուէ հետեւաբար դարձեալ Լամբրոնացին, թղ. 209 եւ 219: Կորն., ինչպէս նաեւ Բ. Թեսաղ. եւ Երբ. թղթոց իւրաքանչիւր գլուխներուն Ե կը կցէ գլուխի այսորէի նղինք, թղ. 227 եւ 242, զոր ամբողջացընելու է անտարտակոյս դարձեալ ունի մասունա բարձրանեալ յաւելուածով = չչոնտան տւան չալ մերինան նուօճարքութեան տաւ ծիւ տու տնաթարքաւու (Զ., էջ 659, 664 եւ 671): Ա. Թեսաղ. թղթոյն գլուխները ստորաբաժանում չունին, Լամբրոնացին սակայն փոխանակ այստեղ ալ լուելու կը դնէ ստորաբաժանումները շեշտելու համար իր գործածած սուվորական գլուխի այսորէի նղինք ծանօթութիւնը, թղ. 234: Ա. Տիմ. թղթոյն գլխակարգութեան կը յարէ Ե գլուխի այսորէի նղինք ունի մասունա բարձրանեալ, թղ. 271, յոյնը ընդարձակ ըստ Բ. Կորն. գլխոցն “գիրուին (տես Զ., էջ 688): Հետեւելով յոյն բնագրին, գրած եմ վերը սիսալմամբ թէ Բ. Տիմ. թղթոյն գլուխները ստորաբաժանում չունին (էջ 41), կը նկատուի սակայն հարազատ ստորաբաժանում մը հայ թարգմանութեան մէջ, հետեւաբար իրաւունք ունի Ե երբ կը գրէ դարձեալ գլուխի այսորէի նղինք ունի մասունա [ա] բարձրանեալ, թղ. 380: Տիմ. եւ Փիլիմ. թղթոց գլուխները չունին ստորաբաժանումներ (Զ., էջ 704 եւ 707), իրաւացի չէ հետեւաբար Լամբրոնացւոյ գրածը գլուխի այսորէի նղինք (Տիտոսի) ունի մասունա բարձրանեալ կամ գլուխի նղինք (Փիլիմ.):

1 Պատահաբար կը միշէ Սարգիս առ թէ Տիմ. իսորագրի կը դնէ “համաւրէն գլխոցն գիր ըստ իւրաքանչիւր թղթոցն առաքելոյն, Յուցակ, Ա. էջ 71 || 2 ԱԸ թիվթոցն, Դ թղթոյն: Ը Պաւոսի առաքելոյ: Դ մասնաւոր որ ներընաբաժինս || 3 Բ չիք ունին:

ԴՀՈՒԽԽԸ ՀՌՈՎՄԱՑԵՑԻՈՑ ԹՂԹՈՅՆ

Աւետարանական վարդապետութիւն վասն առ արտաքինն շնորհացն Քրիստոսի եւ որ ընդ շնորհաւրս են¹ եւ վասն յուսոյն եւ հոգեւոր առաքինութեան:

Ա. Արդ նախ յետ սկզբանն վասն դատաստանաց հեթանոսաց, որք ոչ պահեցին զբնականն ։

Բ. Վասն դատաստանաց Խարայէլի, որ ոչ պահեաց զաւրինականն:

զ. Վասն առավելութեանն իսրայէլի, որ եհս աւետեացն:

Դ. Վասն շնորհացն, որով միայն արդարանան մարդիկ, եւ ոչ ըստ ազգի ընտրութեան, այս ոստ Աստուծոյ պարգևեացն հասարակապատիւք ըստ աւրինակին Աբրահամու:

Եւ Ապան Համար կազմութեան տեսողն:

զ. Վասն հասդերձավալ յուղայի։
Զ. Վասն ընծայութեան առ ի մերոյ փրկութենէ եղելց մարդոյն Յիսուսի Քրիստոսի փոխանակ անհերթոն ի ակօքանէ երկրածնին Աղամայ։

Հ. Երկրորդութիւն վասն շարժագույն է յ

Ժ. Վասն յաւրինաց անտի դատավալութեալ բարձրագույն դատավալութեալ պահական մարդկութեան բնութեան կարեաց անհնարին լինելը առ ի միաբանութեան աւրինագն։

¹ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΣΩΤΗΡΙΚΗΝ· φέρεται κανονικός της πατριαρχείας από την οποία προήλθε η σημερινή επίσημη ονομασία της Εκκλησίας της Αγίας Τριάδος.

ԺԱ. Վասն մերկանայոյ ի բնականն կարեադ միաբանութեամբ ընդ հոգւոյն:

ԺԲ. Երկրորդութիւն վասն Հանդերձելոց փառազն սրբոց:

ԺԴ. Վասն պարտական առ ի մէնց սիրոյն քրիստոսի:

ԺԴ. Վասն անկանելոյն իսրայէլի տարագիր լինելոյ¹ եւ կոչման ձշմարտին որ ընտրե-ի Հեթանոսաց :

ԺԵ. Թէ ըստ ապստամբութեանն եղեւ տարագրութիւնն առ ի յանդիսութիւնն կործանելոյ եւ ոչ պատշաճելոյ նոցա ըստ քարոզութեանն:

Ժ. Զ. Վասն կիսին որով ելն նոքա, որպէս զի յերկրորդումն անզրէն մտանել ջառայցեն առ նախանձու մեծարելոյ հեթանոսայ եւ կարգելոյ ընդ հաւատացելոյն Խրայէլի:

10 ԺԵ. Ա. Խրատ վասն առաքինութեան որ առ Աստուած եւ առ մարդիկ։ թ. Յորս
ընդ միմեանս միաբանութիւնն է։ զ. Վասն Աստուծոյ պաշտամանն։ դ. Վասն առ Հակա-
ռակորդմն անոխակալ լինելոց։ ե. Վասն իշխանաց հնագանդ լինելոց։ զ. Վասն զգաստու-
թեան եւ հեղութեան։ հ. Վասն ի կերակուրս եւ յաւուրս անկոխ միտս ունելոց։

ԺԼ. Վասն Նմանող Քրիստոսի, անօխակալութեանն լինելոյ:

15 ԺԹ. Վասն իւրոյ սպասաւորութեանն որ յարեւելս եւ յարեւմուտս: — Տունքը լէ:

περὶ ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει παθῶν, οὐρεῖσθαι δὲ μαρτ. εἰνοικεῖσαν: Μητρικῶν οὐρεῖσαν = συμφωνία
1 Ρῷς δὲ εἰνακάν: Μητρικῶν οὐρεῖσαν = συνάφεια || 2 Ή γέρειρορτοι θήσειν (sic): Τι ζωντεράδε-
το, η ζωντεράδετο || 3 Λαμπρού || 4 Επι οὐκανελέγει: Επι ηγέτη, ηλέγει: Τι λένελοι, έ οὐρε-
γωαν || 6 Ρῷς οὐρεῖσαν κατέβαστο, αγαπεῖσαν Απόλλωνα: Τι απο η γένητοι θεοι θεοί || 7 Λαμπροτζαδετού-
λος || 8 Η λέγει, φωνή ληστήν = τερπί τοῦ σκοπού. Τι λέγει ιεροροτοιδε: Ή αντέξει: Παντρέει θεοίνει =
ἐπανελθεῖν || 9 Λαμπροτζαδετού: Λαμπροτζαδετού: Τι ζωτικόν, θριαμβελός ζωτικόναγέτελο, ρορ-
κάρνθεπεντελός ζωτικόναγέτελο = τῷ πιστῷ: Επι ηγέτη || 10 Ή αγαπεῖσαν λαρματοφύροι ή οὐνήν δέκτην
ουτορετε Ερέ, η έτε βαρτροτοιτονή Ζ. ή ζωμαδαμήν λεπτολαμφοβετην, ήση Τι λέγει θεοί ουτορετο-
φάντελο, φωνή ορού ουτορετοφάντελορε λεπτολαμφοβετην τετριτατορο φαθαντελορετοφάντελο, γαροτενακελοφ-
αντελοφηρο φέλ, φθο έτε αγέλη, τονο λεπρο, έχ 40-41: Τι έτε βαρτροτοιτονή (έχ 1112) η, ηγή-
νη αγαπεῖσα Ζ. α', Τι λέγει η φέλονη: Επι ηγέτη, έ ιοροτο, Βῷς ιορο = ἐν αἰτίᾳ || 11 Τι θριαμβενούτεθειν,
έ αριανούτεθειν (sic): Τι έτε βαρτρο. έ, ηγήνη αγαπεῖσα Ζ. β', ήση Τι λέγει φέλονη η: Τι έτε βαρτρο. έ,
ηγήνη αγαπεῖσα Ζ. γ', ήση Τι λέγει η φέλονη η: Τι ζωκαπωληρολην, Τι ζωκαπωληρολην || 12 Λαμπροτζαδετού: Παντριστικαλ-
λεβηλ = ἀγεξιχασία. Τι έτε βαρτρο. έ, ηγήνη αγαπεῖσα Ζ. δ', ήση Τι λέγει η φέλονη η: Τι έτε βαρτρο. έ,
ηγήνη αγαπεῖσα Ζ. ε', ήση Τι λέγει η φέλονη η || 13 Ή λέγει ζωντεράδετοι θεοί φέλονη ζεληροτεθεων: Τι έτε βαρτρο.
έ, ηγήνη αγαπεῖσα Ζ. δ', ήση Τι λέγει η φέλονη η: Παντριθει = ὅμαχος: Λαμπροτζαδετού || 14 Δελτοι θεοι Τι λέγει ουνήν
ρενακανωροτρο ήθη: Βῷς ηγήνη αγαπεῖσα || 15 Φθοροι θεοι Τι λέγει ήθη: Τι φωνή ουροφέλονη ήροι:
Ερέ θριαμβού ουνήνη θεοι ηρο = στέγοι λέξ. Λαμπροτζαδετού ουροφέλονη ηρο = “κασταρέγων” φέλονη
απορετολακάν θατενηθο ή φωνη θριαμποφέλονη, δέποτε ιοροναλεη ηροφέλονη ηρο, ηροφέλονη ηρο ήροι

¹ ԱԱՌԱՋՆՈՒՈՒԹԻՒՆ՝ Ինծի ծանօթ զշ առանց բացառութեան կ'ընթեռնուն այստեղ “վասն անկանելոյն Խորայէլի եւ տարագիր լինելոյն, զոր անփոփոխ կը ներկայացընեն նաեւ Զօհրապ (էջ 766) եւ Բագրատունի (էջ 1112). յոյն բնագիրը սակայն ունի քըրն չէ պատճառ տօն՝ Խորայէլի ձարձի պաթի դժուած ուրեմն “վասն տարագիր լինելոյ (կամ տարագրութեան) անկելոյն Խորայէլին. հետեւելով այս ուղիղ ընթերցուածին հայենախառառութեան խանգարիչ եւը ջնջելու է, որով կ'ունենանք բնագրին մէջ մեր անցուցած յոյնին համապատասխան ընթերցուածը. չչուածուս այլուր կը թարգմանուի պարզ առաքելունիւն, այսպէս “ըստ ապատամբութեանն եղեւ պարտիրունիւնն = ի չչուածուս, տող 6, եւ. “Երկնչել պարտ է յառաջնոցն առաքիրունիւնն”, ԳՀ. ԵԲԲ. Գ. = ԵԴՆ չչուածուս.